

O kultu brzine - Iva Ljubièiæ:

Autor Administrator

O kultu brzine

Iva Ljubièiæ

(...)Brzina, žurba i hitnja uvukle su se u svaku poru našeg života. Otkucaji kazaljki na satu pritišæu nas više nego ikada. Od trenutka kada ujutro otvorimo oèi, sat vodi igru. To traje cijeli dan, dok trèimo sa sastanka na sastanak i nastojimo sustiæi rokove. Svaki trenutak utkan je u raspored i kamo god pogledamo – na noæni ormariæ, na zid uredske kantine, u kut zaslona na raèunalu ili na zglavak ruke – sat otkucava, bilježi naš napredak, opominje da ne zaostajemo(...)

Ne tako
davno, Klaus Schwab,
utemeljitelj i predsjedavatelj Svjetskog gospodarskog foruma, bez
uljepšavanja
ukratko je opisao današnju potrebu za brzinom: „Iz svijeta u kojem veæi jedu manje, prelazimo u svijet u kojem brzi jedu spore.“ To upozorenje može se primijeniti na mnogo šire podruèje od
trgovine. U ovo užurbano doba, kada smo svi zauzeti i u strci, u svemu što
radimo utrkujemo se s vremenom. Psiholozi govore o razvoju unutarnje psihologije brzine, uštede vremena i maksimalnog poveæanja uèinkovitosti koja svakim danom postaje sve jaèa.

Brzina, žurba
i hitnja uvukle su se u svaku poru našeg života. Otkucaji kazaljki na satu pritišæu nas više nego ikada. Od trenutka kada ujutro otvorimo oèi, sat vodi igru. To traje cijeli dan, dok trèimo sa sastanka na sastanak i nastojimo sustiæi rokove.
Svaki

trenutak utkan je u raspored i kamo god pogledamo – na noæni ormariæ, na zid
uredske kantine, u kut zaslona na raèunalu ili na zглавак ruke – sat
otkucava,
bilježi naš napredak, opominje da ne zaostajemo.

Godine 200.
pr. n. e. rimski
dramatièar Plaut ovako se požalio:

Dabogda skršili ga bozi, tog tko
ure
izmisli,

Koji k
tome prvi ovaj sat sunèani postavi,

koji
meni ubogome raskomada dan!

Od nas se oèekuje - da razmišljamo brže, da
èitamo brže, pišemo brže, jedemo brže,
kreæemo se brže. Biti brži od drugih, barem korak ispred,
postalo je imperativ, koji nas navodi na
nemilosrdnu utrku u kojoj nema solidarnosti, nema milosti, nema
priateljstva,
pa ni ljudskosti. Cijene se oni s "instant" odgovorima –
&brzorazmiš"lajuæi", ili
oni koji uspijevaju raditi više stvari istodobno – jer to se èini tako
spretno,
uèinkovito, tako moderno. Pa ipak, to èesto znaèi raditi više stvari ali
ne
tako dobro.

Još godine
1880. Nietzsche je
uoèio da je sve prisutnija kultura "... žurbe, nedoliène i oznojene
hitnje koja
želi -'da se sve obavi' odjednom". Kako je do toga došlo? Kada smo se
priklonili tom kultu brzine? Promjene su stigle s industrijskom
revolucijom. Kao
da je svijet tada ubacio u petu brzinu,
a planiranje vremena postalo naèinom
života. Prije ere strojeva, nitko se nije mogao kretati brže od konja u
galopu
ili broda pod punim jedrima. Snaga motora
sve je promjenila. Odjednom su, samo na dodir prekidaèa, ljudi,

informacije i roba mogli prijeæi velike udaljenosti brže nego ikada prije. Tvornica je mogla izbaciti više proizvoda u jednom danu nego što je obrtnik mogao izraditi tijekom cijelog života.

Tada je nastala i poznata uzreèica: Vrijeme je novac. Prvi ju je izgovorio Benjamin Franklin 1748. godine, u zoru industrijske ere, i time blagoslovio brak između profita i žurbe. Industrijski kapitalizam hratio se brzinom i nagrađivao kao nikad prije. Tvrta koja je najbrže proizvodila i transportirala svoje proizvode mogla je suparnicima konkurirati nižom cijenom. Što se brže kapital pretvorio u profit, to se brže mogao ponovno uložiti i ostvariti još veæu dobit. Buduænost je postala ispunjena nezamislivim uzbuðenjima i prosperitetom.

Pojavom strojeva ljudi su se ponadali i osloboðenju od svakodnevnog mukotrpnog rada. Znali su da æe trebati odraditi pokoju smjenu u uredu ili tvornici, nadzirati monitore, èakati po brojèanicima, i potpisivati fakture, ali ostatak dana provodit æe se u druženju i zabavi. I sam Benjamin Franklin imao je viziju svijeta posveæenog odmoru i opuštanju. Nadahnut tehnološkim napretkom s kraja osamnaestog stoljeæa, predvio je da èovjek uskoro neæe raditi više od èetiri sata tjedno. Sliènih nagaðanja bilo je i kasnije. Oearablei obeæanjima tehnologije, George Bernard Shaw predvio je da æe se do kraja 2000. raditi dva sata dnevno, a Richard Nixon pripremao je Amerikance na èetverodnevni radni tjedan.

Koliko su pogriješili u svojim nagaðanjima! Za veæinu ljudi danas vjerojatnije je da rade èetrnaest sati dnevno, nego èetrnaest sati tjedno. Rad proždire najveæi dio našeg dana. Sve drugo u životu - obitelj, prijatelji, odmor, hobiji – prisiljeno je prilagoditi se svemoænom radnom rasporedu.

Svijet je
 danas u pogonu
 dvadeset èetiri sata dnevno, sedam dana u tjednu. Svako vrijeme je
 jednako:
 plaæamo raèune subotom, odlazimo u kupnju nedjeljom, nosimo laptop u
 krevet,
 radimo cijelu noæ, doruèujemo u krevetu cijeli dan. Rugamo se godišnim
 dobima
 jeduæi uvezene jagode usred zime, posebna jela koja smo nekoæ imali za stolom samo za blagdane, sada tijekom
 cijele godine. Zahvaljujuæi mobilnim telefonima, džepnim raèunalima,
 dojavljivaèima i internetu, sve stvari i svi ljudi neprestano su
 dostupni.

Ovakva
 kultura koja živi
 dvadeset èetiri sata dnevno mogla bi omoguæiti ljudima da se manje žure,
 dajuæi
 im slobodu da rade i obavljaju poslove kad im to odgovara. Ali to su
 samo puste
 želje. Jednom kad se izbrišu granice, natjecanje, pohlepa i strah potièu
 nas da
 na svaki trenutak dana i noæi primjenjujemo naèelo „vrijeme je novac“.

Pretjerani
 rad na mnoge naèine
 je štetan. Prvenstveno ugrožava zdravlje. Bolest o kojoj se danas sve
 više
 govori, a nedvojbeno je posljedica današnjeg modernog, ubrzanog naèina
 života,
 svakako je stres. Stres je fenomen
 koji prije 60 godina nije postojao, a danas uzrokuje 50 % smrti. Ukoliko
 je
 intenzivan ili dugotrajan ima brojne negativne posljedice – depresija,
 agresija, umor, alkoholizam, impulzivno ponašanje, nezadovoljstvo i dr. –
 koje
 se oèituju u nižem radnom uèinku i nesposobnosti obavljanja radnih
 zadataka. Stres
 je jedan od najvaænijih uzroènika mnogih radnih i organizacijskih
 problema, te
 opæenito smanjuje konkurentnost poduzeæa. Prekomjerni rad jednostavno
 postaje
 kontrapunktivran.

Bjesomuèna
 opsjednutost poslom i
 kultura rada „dok ne krepaš“ sve su prisutniji. Zajedništvo, obitelj,
 prijateljstvo, odavno su izgubili prednost. To je cijena turbo
 kapitalizma.
 Umjesto da ekonomija i tehnologija koju smo stvorili služi nama,
 dogodilo se
 obrnuto. Danas je obitelj, ta temeljna stanica èovjeèanstva i najbolji
 model

društva, u velikoj krizi. Sve su èešte i veæi obiteljski problemi, razvodi
brakova, zapuštena djeca. U ubrzanom životnom ritmu, jurnjavi i zaokupljenosti
karijerom, mnogi se gube i zaboravljaju na temeljne obiteljske i životne vrijednosti. Tome pridonose i poduzeæa koja ne vode kvalitetnu ili ikakvu brigu
o svojim zaposlenicima i njihovim potrebama, pa pogoduju raspadu današnjeg
obitelji. U ovakvoj situaciji neophodna je pomoæ za održanje obitelji i zaštitu
kako državnih, tako i poslovnih tijela.

Problemi

postaju sve veæi i sve bolniji, a promjene nužne. Polako ta spoznaja dolazi do svijesti organizacija i one prihvataju odgovornost. Tvrte diljem industrijaliziranog svijeta poèele su svojim zaposlenicima nuditi moguænost da prestanu robovati dugom radnom vremenu. Èak i u industrijskim granama u kojima je brzina važna za poslovanje a konkurencija nemilosrdna, poslodavci su shvatili da je jedan od naæina podizanja produktivnosti i profita taj da zaposlenicima ponude ostvarivanje bolje ravnoteže poslovnoga i privatnoga života. Uzvodno i u obzir da zaposlenici tvrtke imaju i privatni život, neke tvrtke omoguæuju svojim radnicima dijeljenje radnog mjeseta, fleksibilno ili skraæeno radno vrijeme, a nude i niz drugih pogodnosti, ukljuèujuæi vrtiæe, kliniku, kafeteriju i teretanu, i potièu zaposlenike da se njima služe.

U ovaj pokret otpora brzini i prekomjernom radu, kao pokušaju oèuvanja jedne od temeljnih vrijednosti – onog minimalnog vremena potrebnog za druženje s obitelji, s prijateljima i svojim socijalnim okruženjem, ukljuèile su se i same države skraæivanjem radnog tjedna. Primjer su Francuska koja je skratila radni tjedan na 35 sati ili neke druge zemlje poput Nizozemske koje se koriste kolektivnim pregovorima kako bi se skratio radno vrijeme u pojedinim gospodarskim sektorima.

Literatura:

Honore, Carl:
Pohvala Sporosti: kako jedan svjetski pokret
prkos kultu brzine, Algoritam, Zagreb, 2006.

Bebek, Borna i
Kolumbiæ, Antun: Poslovna etika, Sinergija, Zagreb,
2005.